

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl soudcem Tomášem Kocourkem v právní věci žalobkyně: **Z. S.**, bytem X, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 13. 7. 2015, čj. x,

t a k t o :

- I.** Žaloba **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Vymezení věci

Žalobkyně se žalobou podanou u zdejšího soudu dne 14. 9. 2015 domáhá zrušení rozhodnutí žalované, označeného v záhlaví rozsudku (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým byly zamítnuty námitky žalobkyně a potvrzeno rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 25. 6. 2014, čj. x. Posledně uvedeným rozhodnutím byla zamítnuta žádost o vdovský důchod, a to na základě § 50 odst. 4 a 7 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném k 13. 7. 2015 (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), neboť žalobkyně dle tohoto rozhodnutí nesplnila podmínku obsaženou v § 50 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění.

Žalovaná v napadeném rozhodnutí uvedla, že žalobkyně nesplňuje podmínky pro přiznání vdovského důchodu. Vycházela přitom z takového výkladu části první, čl. II odst. 1 věty druhé zákona č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon o důchodovém pojištění (dále jen „přechodné ustanovení zákona č. 306/2008 Sb.“), že jelikož žalobkyni po 31. 12. 2009

již nárok na vdovský důchod jednou vznikl a zanikl, nelze při dalším vzniku nároku na vdovský důchod vycházet z právní úpravy účinné před 1. 1. 2010, ale již z právní úpravy účinné po 31. 12. 2009, dle které by za daných okolností již žalobkyně nárok na vdovský důchod neměla.

Obsah žaloby a vyjádření k žalobě

Jediná žalobní námitka žalobkyně spočívá v tom, že žalovaná nesprávně právně vyhodnotila předmětné přechodné ustanovení zákona č. 306/2008 Sb. Dle žalobkyně zachovává přechodné ustanovení bez dalšího podmínky nároku na vdovský důchod dle právní úpravy ve znění účinném před 1. 1. 2010. Dle žalobkyně není aplikace přechodného ustanovení zákona č. 306/2008 Sb. omezena pouze na jedno použití. Žádným výkladem předmětného přechodného ustanovení nelze dospět k závěru, že by dříve vzniklá podmínka (v daném případě obnovená péče o nezaopatřené dítě) zkonsumovala výhodu a možné další použití přechodného ustanovení při opětovném splnění některé z podmínek obsažených v § 50 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Vzhledem k tomu, že rozhodným okamžikem pro určení, podle kterého právní úpravy se má postupovat, je den, kdy manžel žalobkyně zemřel (7. 1. 2009), je třeba na situaci žalobkyně použít právní úpravu účinnou před 1. 1. 2010.

Žalovaná ve svém vyjádření k žalobě uvedla, že v případě žalobkyně nebylo možné při posuzování dalšího nároku na vdovský důchod aplikovat předmětné přechodné ustanovení. Obecným účelem přechodných ustanovení je postihnout situace bezprostředně po změně právní úpravy tak, aby byl zachován nárok v případě, že ke dni účinnosti nového zákona nejsou splněny nové podmínky, ale trvají podmínky dle předcházejícího zákona. Dle žalované bylo možné přechodné ustanovení aplikovat pouze s prvním zánikem nároku žalobkyně na vdovský důchod. Po dalším zániku je dle žalované třeba nový nárok žalobkyně posuzovat již podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2010. V opačném případě by permanentní aplikace přechodného ustanovení popírala důvod změny právní úpravy a vnesla do jejího provádění prvky nerovnosti.

Žalobkyně v replice sdělila, že podnětem k podání správní žaloby jí byl rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 14. 1. 2015, čj. 20 Ad 7/2013 – 26.

Splnění procesních podmínek a rozsah soudního přezkumu

Soud ověřil, že žaloba byla podána osobou k tomu oprávněnou, po vyčerpání řádných opravných prostředků a splňuje všechny formální náležitosti na ni kladené. Žaloba byla podána ve lhůtě dle § 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Žaloba je tedy věcně projednatelná.

Soud vycházel při přezkumu žalobou napadeného rozhodnutí ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalované (§ 75 odst. 1 s. ř. s.), přičemž napadené rozhodnutí přezkoumal v mezích uplatněných žalobních bodů, jimiž je vázán (§

75 odst. 2 věta první s. ř. s.). Vady, k nimž by byl povinen přihlédnout z moci úřední, soud neshledal.

Rozsudkem ze dne 23. 11. 2016, čj. 43 Ad 64/2015 – 24, krajský soud žalobě vyhověl a zrušil napadené rozhodnutí žalované. Žalovaná podala proti tomuto rozsudku kasační stížnost, které Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 20. 9. 2017, čj. 10 Ads 313/2016 – 36, vyhověl, zrušil rozsudek krajského soudu a vrátil mu věc k dalšímu řízení. Krajský soud tímto rozsudkem znovu rozhodl o žalobě žalobkyně, přičemž vycházel z právního názoru Nejvyššího správního soudu, jímž byl při tomto rozhodnutí vázán (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

Skutková zjištění vycházející z obsahu správního spisu

Ze správního spisu soud zjistil, že manžel žalobkyně zemřel dne 7. 1. 2009. K tomuto dni vznikl žalobkyni nárok na vdovský důchod a také jí byl žalovanou přiznán v souladu s § 49 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění. Po uplynutí jednoho roku od smrti manžela, tj. od 7. 1. 2010, žalobkyni nadále zůstal nárok na vdovský důchod v souladu s § 50 odst. 2 písm. a) zákona o důchodovém pojištění zachován z důvodu péče o nezaopatřeného syna, který v té době studoval na vysoké škole. V době od 2. 8. 2010 do 31. 12. 2010 vykonával syn žalobkyně výdělečnou činnost zakládající účast na důchodovém pojištění a současně navštěvoval kombinovanou formu studia. Z tohoto důvodu tedy nebyl v tomto období nezaopatřeným dítětem ve smyslu § 21 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění. Vzhledem k této skutečnosti zanikl žalobkyni nárok na vdovský důchod dne 8. 8. 2010.

Výplata vdovského důchodu byla žalobkyni rozhodnutím ze dne 3. 5. 2011, čj. x, opětovně přiznána od 21. 12. 2010, neboť syn žalobkyně od uvedeného data začal opět studovat vysokou školu v prezenční formě studia, čímž se opět stal nezaopatřeným dítětem ve smyslu § 21 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění. Dne 28. 10. 2011 syn žalobkyně dovršil 26. rok věku, a proto byl žalobkyni s ohledem na § 20 zákona o důchodovém pojištění rozhodnutím ze dne 23. 9. 2011, čj. x, odňat vdovský důchod podle § 56 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění.

Dne 11. 6. 2014 podala žalobkyně žádost o opětovné přiznání vdovského důchodu z důvodu, že ke dni 30. 8. 2014 dosáhne 55. roku života. Její žádost byla rozhodnutím žalované ze dne 25. 6. 2014, čj. x, zamítnuta. Žalobkyně napadla rozhodnutí žalované námitkami. Žalovaná napadeným rozhodnutím námitky žalobkyně zamítla a rozhodnutí ze dne 25. 6. 2014 potvrdila.

Soud rozhodl o žalobě bez jednání, protože ani jeden z účastníků s tímto postupem neprojevil výslovný nesouhlas (§ 51 odst. 1 s. ř. s.).

Posouzení žalobních bodů

Podle § 50 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění náleží vdovský důchod po dobu jednoho roku od smrti manžela.

Podle § 50 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2009, má po uplynutí doby uvedené v odstavci 1 vdova nárok na vdovský důchod, jestliže

- a) pečuje o nezaopatřené dítě,
- b) pečuje o dítě, které je závislé na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost),
- c) pečuje o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije v domácnosti a je závislý na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost),
- d) je plně invalidní, nebo
- e) dosáhla věku 55 let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší *(od 1. 1. 2010 zní toto ustanovení: „dosáhla alespoň věku o 4 roky nižšího, než činí důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší“)*.

Podle § 50 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2009, nárok na vdovský důchod vznikne znovu, jestliže se splní některá z podmínek uvedených v odstavci 2 do pěti roků po zániku dřívějšího nároku na vdovský důchod *(od 1. 1. 2012 byla podmínka pěti let nahrazena podmínkou dvou let)*.

Podle části první, čl. II, bodu 7, věty druhé zákona č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon o důchodovém pojištění a který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2010, vznikl-li nárok na vdovský nebo vdovecký důchod před 1. lednem 2010, zůstává nárok na tento důchod zachován po 31. prosinci 2009, pokud vdova dosáhla před 1. lednem 2010 věku 55 let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší. Došlo-li k zániku nároku na vdovský nebo vdovecký důchod před 1. lednem 2010 nebo po 31. prosinci 2009, ale jde o důchody, které byly přiznány před 1. lednem 2010, vznikne nárok na vdovský nebo vdovecký důchod po 31. prosinci 2009 znovu za podmínek stanovených zákonem o důchodovém pojištění, ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

Podle části první, čl. II, bodu 2 zákona č. 220/2011 Sb., kterým se mění zákon o důchodovém pojištění a který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2012, vznikl-li nárok na vdovský nebo vdovecký důchod před 1. lednem 2012, vznikne nárok na tento důchod po 31. prosinci 2011 znovu, splní-li se podmínky nároku na tento důchod ve lhůtě stanovené zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

Žaloba není důvodná.

Dávkové schéma nároku na vdovský důchod je poměrně pestré, jeho ústředním bodem (pojistnou událostí) je smrt manžela, jenž byl poživitelem starobního či invalidního důchodu, nebo splnil potřebnou dobu pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod anebo zemřel následkem pracovního úrazu (§ 49 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění). Doba trvání nároku na vdovský důchod, nebo

opětovný vznik nároku na tuto dávku ovšem záleží na rozličných právních skutečnostech uvedených v § 50 zákona o důchodovém pojištění. S ohledem na to, jak je nárok na tento pozůstalostní důchod konstruován, je přípustné, aby poté, co nárok zanikl, znovu vznikl nárok na vdovský důchod na základě jiné právní skutečnosti (byť třeba věcně shodné jako v případě zaniklého nároku). „Obnovený“ nárok na vdovský důchod je třeba považovat za nárok nový (§ 50 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění).

První nárok žalobkyně na vdovský důchod vznikl dne 7. 1. 2009 (od tohoto data byl také přiznán) a zanikl dne 2. 8. 2010 z důvodu, že již uplynula jednorozhodná lhůta dle § 50 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění a současně odpadla podmínka dle § 50 odst. 2 písm. a) zákona o důchodovém pojištění, neboť syn žalobkyně přestal být nezaopatřeným dítětem. V průběhu trvání tohoto nároku vstoupil v účinnost zákon č. 306/2008 Sb., jímž byl novelizován § 50 odst. 2 písm. e) zákona o důchodovém pojištění.

Druhý nárok žalobkyně na vdovský důchod vznikl dne 21. 12. 2010 v důsledku toho, že syn žalobkyně opět začal studovat vysokou školu v prezenční formě studia, a stal se tak z pohledu zákona nezaopatřeným dítětem. Tento nárok na vdovský důchod zanikl dne 28. 10. 2011, neboť syn žalobkyně dovršil 26. rok života, a přestal splňovat podmínku nezaopatřenosti. Opět tedy odpadla podmínka dle § 50 odst. 2 písm. a) zákona o důchodovém pojištění.

Poté vstoupil dne 1. 1. 2012 v účinnost zákon č. 220/2011 Sb., jímž byl novelizován § 50 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění.

Dne 11. 6. 2014 uplatnila žalobkyně u žalované třetí nárok na vdovský důchod, který jí měl vzniknout dne 30. 8. 2014 v souvislosti s tím, že dosáhne věku 55 let [podmínka dle § 50 odst. 2 písm. e) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2009].

Výše shrnuté skutkové okolnosti dané věci a jejich právní posouzení stran vzniku a zániku jednotlivých nároků na vdovský důchod v minulosti nejsou mezi účastníky řízení sporné, žalovaná je shodným způsobem shrnula v žalobou napadeném rozhodnutí a žalobkyně tato skutková zjištění ani z toho vyvávající právní závěry v žalobě nenapadla. Žalobkyně napadla jen právní posouzení věci týkající se aplikace přechodného ustanovení zákona č. 306/2008 Sb.

V souvislosti s legislativními změnami, které vstoupily v účinnost v době od vzniku pojistné události, která žalobkyni založila nárok na vdovský důchod, do podání žádosti o opětovné přiznání vdovského důchodu v roce 2014 a které se dotkly úpravy nároku na vdovský důchod, mohou být sporné dvě otázky: 1) splnění podmínky maximální doby mezi zánikem jednoho nároku na vdovský důchod a vznikem nového (dalšího) nároku vyplývajícího z téže základní pojistné události; 2) aplikovatelnost podmínky vzniku nároku na vdovský důchod dosažením 55. roku života, došlo-li k této právní skutečnosti až v roce 2014.

Pokud jde o otázku první, až do 31. 11. 2011 vznikl nový nárok na vdovský důchod za podmínky, že od zániku předešlého nároku na tentýž důchod neuplynulo více než 5 let (zákon č. 306/2008 Sb. se této otázky nikterak nedotknul). Nárok, který byl předmětem správního řízení, z něhož vzešlo žalobou napadené rozhodnutí, ovšem měl vzniknout až v roce 2014, tedy již za účinnosti zákona č. 220/2011 Sb. Podle jeho přechodného ustanovení citovaného výše vznikl-li nárok na vdovský důchod před 1. 1. 2012, vznikne na něj nárok znovu i po 1. 1. 2012, splní-li se podmínky nároku na tento důchod ve lhůtě stanovené před novelou (5 let). Podmínky aplikace tohoto přechodného ustanovení na případ žalobkyně jsou naplněny, neboť žalobkyni vznikl nárok na vdovský důchod před 1. 1. 2012, a to dvakrát – dne 7. 1. 2009 a dne 21. 12. 2010. Podmínky nároku na vdovský důchod tak mohou být splněny po 1. 1. 2012 ve lhůtě 5 let od zániku posledního nároku. Třetí, v dané věci uplatněný nárok na vdovský důchod měl vzniknout dne 30. 8. 2014, předchozí (druhý) nárok zanikl dne 28. 10. 2011. Podmínka dle § 50 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2011, tak je naplněna.

Pokud jde o otázku druhou, pro její zodpovězení je klíčový právě výklad přechodného ustanovení zákona č. 306/2008 Sb. Zatímco dle právní úpravy účinné do 31. 12. 2009 vznikl nárok na vdovský důchod, pakliže oprávněná osoba dosáhla věku 55 let, s účinností od 1. 1. 2010 byla věková hranice zvýšena (v případě žalobkyně jde konkrétně o 60 let, tohoto věku dosáhne žalobkyně až v roce 2019, kdy již však pravděpodobně nenaplní podmínku dle § 50 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, neboť prozatím poslední nárok na vdovský důchod zanikl v roce 2011). Podstatou nastolené právní otázky je posoudit, zda se přechodné ustanovení zákona č. 306/2008 Sb. vyčerpalo vznikem druhého nároku žalobkyně na vdovský důchod (v roce 2010), nebo zda se podle daného přechodného ustanovení postupuje i v případě vzniku dalších „obnovených“ (nových) nároků na vdovský důchod.

V případě žalobkyně není pochyb o tom, že jí byl nárok na vdovský důchod prvně přiznán před 1. 1. 2010 (žalobkyni byl důchod přiznán od 7. 1. 2009) a že nárok prvně zanikl po 31. 12. 2009 (zanikl dne 2. 8. 2010), takže první nárok naplňuje hypotézu sporného přechodného ustanovení zákona č. 306/2008 Sb. Poprvé za účinnosti zákona č. 306/2008 Sb. vznikl nový nárok na vdovský důchod dne 21. 12. 2010 (druhý nárok), a to nikoliv aplikací novelizovaného § 50 odst. 2 písm. e) zákona o důchodovém pojištění, nýbrž aplikací § 50 odst. 2 písm. a) tohoto zákona. Tento nárok rovněž posléze zanikl. V nyní posuzované věci je předmětem sporu až třetí nárok na vdovský důchod, jehož podmínky měly být splněny po vstupu zákona č. 306/2008 Sb. v účinnost. Přechodné ustanovení k tomu uvádí jen to, že nárok na vdovský důchod vznikne po 31. 12. 2009 znovu za podmínek stanovených zákonem o důchodovém pojištění, ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

Nejvyšší správní soud v rozsudku čj. 10 Ads 313/2016 – 36 uvedl, že druhý nárok žalobkyně na vdovský důchod je nárokem vzniklým po 1. 1. 2010 (vznikl v prosinci 2010) a přechodné ustanovení čl. II bodu 7 zákona č. 306/2008 Sb. se pro vznik třetího nároku (v roce 2014) už neuplatní, protože není splněna podmínka přiznaného vdovského důchodu před 1. 1. 2010. Z toho plyne, že aby mohlo být aplikováno přechodné ustanovení zákona č. 306/2008 Sb., musí být podmínky zahrnuté do jeho hypotézy splněny u prozatím

posledního nároku na vdovský důchod. Tím je přitom druhý nárok na vdovský důchod, který ovšem tyto podmínky nesplňuje, neboť nebyl přiznán před 1. 1. 2010. Při vzniku sporného třetího nároku na vdovský důchod tak bylo sepětí s právní úpravou z roku 2009 přetrženo, protože tento další nárok se vztahuje k nároku bezprostředně předcházejícímu (druhému nároku z prosince 2010).

Soud tedy, řídě se právním názorem Nejvyššího správního soudu, uzavírá, že na posouzení žádosti žalobkyně o přiznání vdovského důchodu od 30. 8. 2014 se s ohledem na přechodné ustanovení čl. II bodu 7 zákona č. 306/2008 Sb. užije § 50 odst. 2 písm. e) zákona o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 306/2008 Sb. Jelikož žalobkyně ke dni, od něhož žádala přiznat vdovský důchod (tj. k 30. 8. 2014), ani kdykoliv poté do dne vydání žalobou napadeného rozhodnutí (tj. do 13. 7. 2015) nedosáhla alespoň věku o 4 roky nižšího, než činí důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší (tj. 60 let věku), nevznikl jí nárok na nový vdovský důchod. Žalovaná proto postupovala v souladu se zákonem, jestliže žádost o přiznání vdovského důchodu zamítla pro nesplnění podmínek § 50 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 306/2008 Sb.

Závěr a rozhodnutí o náhradě nákladů řízení

Vzhledem k tomu, že žalobní bod je nedůvodný a soud neshledal žádnou vadu řízení, k níž by byl povinen přihlédnout i bez námítky, zamítl žalobu jako nedůvodnou (§ 78 odst. 7 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobkyně nebyla ve věci úspěšná, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Procesně úspěšná žalovaná toto právo s ohledem na § 60 odst. 2 s. ř. s. rovněž nemá, neboť jde o věc důchodového pojištění.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **l z e** podat kasační stížnost ve **lhůtě dvou týdnů** ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie. Osobě, která splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, může Nejvyšší správní soud ustanovit na její žádost zástupce z řad advokátů.

V Praze dne 18. října 2017

Tomáš Kocourek, v. r.
soudce

Za správnost:
B. K.